

MATKAKERTOMUS 8.-9.12.2015, MA

Matkakohde ja -aika: Luxemburg 8.-9.12.2015
Kokouksen aihe: EFSA Advisory Forum
Osallistajat Evirasta: Matti Aho

Yhteenveto

Neuvoa-antavan foorumin (AF) 58. kokous pidettiin EU:n neuvoston puheenjohtajavaltiossa Luxemburgissa. Kokouksen tärkein aihe oli EU:n yhteisen riskinarviointiagendan hahmottelu Delphi-tutkimuksen pohjalta. Ryhmytyksessä pohdittiin eri jäsenvaltioiden riskinarviointiaikeita ja niihin liittyviä yhteistyömahdollisuuksia. EFSA:n uusittu strategia oli viimeisellä kommentointikierroksella. Neuvoa-antavan foorumin viestintäryhmän suhdetta itse foorumiin pohdittiin edelleen. Viestintäryhmän tutkimushanke EU Insights 2016 toivotettiin tervetulleiksi. Kokouksessa keskusteltiin myös kansainvälisen syöpätutkimusinstituutin (IARC) kiistanalaisista glyfosaattia ja punaista lihaa koskevista syöpäriskiarvioista.

Kokouksen kulku

Paikalla ei ollut MT:n, CH:n, TR:n ja ME:n edustusta. Hakijamaat olivat uudestaan paikalla AL:n, MK:n ja RS:n voimin. Vara- tai kokonaan uusia edustajia olivat lähettäneet CY, NL ja LUX. Viimeistä kertaa kokoukseen osallistuivat SE:n Leif Busk ja LT:n Zenonas Stanevicius. EFSA:n uusi riskinarvioinnin ja tieteellisen avun osaston johtaja Hans Verhagen esittäytyi. Luxemburgin terveysministerin sairauden takia LUX:n tervehdysten esitti kokouksen toinen puheenjohtaja Patrick Hau. Kokouksen puheenjohtajana toimi EFSA:n Bernhard Url.

IE, PO ja LUX kertoivat EFSA:n Bernhard Urlin vierailukäynneistä. IE:ssä oli tavattu teollisuuden edustajia, LUX:ssa ministereitä, art. 36 laitoksia ja paikallinen elintarviketurvallisuusviranomaisena. DE kertoi Food chain laboratory training tilaisuudesta, johon oli osallistunut 22 koulutettavaa 16 jäsenvaltiosta (myös FI). Tilaisuus oli onnistunut hyvin.

EFSA:n Stef Bronzwaer kertasi edellisen kokouksen tehtäväksi annot. Jäsenvaltioita pyydettiin ilmoittautumaan CY:n organisoimaan Improrisk hankkeeseen. Bronzwaer muistutti myös siitä, että tarjokkaita tarvittaisiin fellowship ohjelman isänniksi. Fellowship ohjelman vierailut on suunniteltu 1-3 viikon mittaisiksi.

Julkinen kuuleminen EFSA:n strategialuonnoksesta 2016-2020

EFSA:n Ilias Papatryfon esitteli julkisen kuulemisen satoa. Kommentteja oli saatu melko vähän, mutta suurimmaksi osaksi ne olivat myönteisiä. Hän esitteli eleganttia toimeenpanomallia ja aikataulua mittareineen. Url halusi, että kokouksessa keskusteltaisiin erityisesti strategisesta tavoitteesta 3 eli EU:n tieteellisen riskinarvioinnin kapasiteetin ja tietämysyhteisön rakentamisesta.

Keskustelussa esille nousi erityisesti komission Refit hanke ja EFSA:n perussäädöksen 178/2002 mahdollisen uudistamisen luonne. Komission Jeannie Vergnettes kertoi, että raportti on viimeistelyssä, mutta ei paljastanut sisällöstä mitään. FR toisti kaikkien huulilla olevan ongelman teoreettisesta riippumattomuudesta, kun kaikkialla, myös EU:n tasolla tutkijoita kannustetaan yhtä syvempään yhteistyöhön elinkeinon kanssa. SE katsoi, että riskinarvioinnin ja riskinhallinnan yhteistyössä on opittu valtavasti sitten EFSA:n perustamisen. FI toisti 57. kokouksessa mainitut näkökulmat jäsenvaltioiden roolista riskinarvioiden tuottamisessa, tarpeesta luoda holistisia, koko elintarvikeketjun mittaisia riskinarvioita ja tarpeesta ottaa humanistiset tieteet mukaan arviointiin. FI totesi myös, että EFSA:n soisi tekevän nykyistä enemmän riski-hyöty -arvioita sekä laativan vaihtoehtoisia malleja riskinhallinnalle,

unohtamatta taloudellisia näkökulmia aina kustannus-hyöty -arviointia myöten. HU peräänkuulutti rakennetta ja tieteellistä pohjaa riskinhallinnalle. AT katsoi, että on erityisen tarpeen muotoilla riskinarviointikysymyksiä, yhdessä kysyjän kanssa. UK kannatti dialogin parantamista. DE pohti politiikan ja ennakkoluulojen roolia riskinhallinnassa.

Url veti keskustelun yhteen seuraavasti:

- 1) strateginen tavoite 3 pitäisi olla prioriteetti 1,
- 2) riskinarviointia on kehitettävä päätöksenteon tukijärjestelmäksi, vaihtoehtoja, taloudellisia laskelmia ja riski-hyöty -arvioita kaihtamatta,
- 3) kannattaa muistaa, että tieteellinen neuvo ei ole välttämättä kaikkein tärkein tekijä päätöksenteossa,
- 4) asiakirjassa kuvattu toimeenpano-ohjelma on kunnianhimoinen eikä sitä välttämättä saavuteta vuoteen 2020 mennessä, vaan joidenkin hankkeiden on jatkuttava tämänkin jälkeen,
- 5) sosiaali- ja ihmistieteet on jatkossa otettava paremmin osaksi EFSA:n riskinarvioita, toimintatapa ei ole vielä selvä,
- 6) koska oman tutkimusohjelman rahoittamisen mahdollisuudet ovat rajatut, on tarkoituksenmukaista kiinnittyä olemassa oleviin tutkimusohjelmiin, ja
- 7) toimeenpano-ohjelman konkreettisuutta on vielä parannettava.

EFSA:n Hubert Deluyker totesi, että vaikka Horisontti 2020 ohjelmassa elintarviketurvallisuus ei ole näkyvästi esillä, Joint Research Centren kanssa on mahdollista rakentaa yhteistä tutkimusta sekä kemiallisen että mikrobiologisen elintarviketurvallisuuden alueilla. Myös jäsenmaiden oman tutkimusrahoituksen painopisteitä pitää hyödyntää.

EU:n yhteinen riskinarviointiagenda, yhteiset painopisteet

Konsultit Gene Rowe ja Fergus Bolger esittelivät luonnosraporttia Delphi-menetelemällä tehdystä kuulemisesta koskien elintarviketurvallisuuden riskinarvioinnin painopisteitä EU-tasolla. Kolmessa vaiheessa suoritettuun kyselyyn vastasi kaikkiaan 700 eri asiantuntijaa. Lopputulema vastasi hyvin FI:n asiantuntijoiden näkemyksiä.

Keskustelussa kävi ilmi, että Delphi-menetelmä oli monelle outo, kyseltiin jopa vastanneiden asiantuntijoiden nimiä. Vaikutti siltä, että monella oli vaikeuksia sitoutua lopputulemaan edes keskustelun pohjaksi. Jäsenvaltion antama mandaatti varmaankin puuttui. Painopisteet eivät ole vielä mitään tutkimusohjelmia tai hankkeita. Parhaimmassakin tapauksessa EFSA ja jäsenvaltiot voivat yrittää vaikuttaa tutkimusrahoittajiin EU- ja kansallisella tasolla nyt havaittujen asioiden selvittämiseksi.

Raportti viimeistellään erikseen.

AF jakautui työryhmiin pohtimaan raportin antia seuraavien vuosien 2016 ja 2017 temaattisten apurahojen aihepiirien asettamisessa. Johtopäätösten veto jäi vaatimattomaksi, mutta ymmärryksen mukaan sovittiin, että aiheita temaattisille apurahoille voi olla 2016 useita. Keskustelussa nousi esille erityisesti kemikaalien yhteisvaikutukset eli aggregoitu altistuminen (yleisenä kysymyksenä ja kemialliseen elintarviketurvallisuuteen liittyen), mikrobilääkeresistenssi, allergeenit ja kampylobakteeri.

EU:n yhteinen riskinarviointiagenda, yhteistyön mahdollisuudet

Lämmittelyksi EFSA:n Juliane Kleiner pohti FR:n ANSES-viraston, DE:n BfR-viraston ja DK:n DTU:n yhdessä esittämien ajatusten pohjalta sitä, kuinka eri osapopulaatiot tulisi ottaa huomioon riskinarvioineissa. Hän totesi, että EFSA:n mandaatti voidaan tulkita siten, että se ei kata riskien vaikutuksia sairaisiin ihmisiin. Sen sijaan eri riskeille herkkien osapopulaatioiden arviointi on osoittautunut hyödylliseksi. Tässä Kleiner viittasi perkloraatista ja nikkelistä tehtyihin arvioihin. Esitys todettiin kiinnostavaksi.

AF jakaantui ryhmiin pohtimaan ideoita yhteisiksi projekteiksi eri jäsenvaltioiden tulevia riskinarviointihankkeita kuvaavan taulukoinnin pohjalta. Yhteenvedoa keskusteluista ei saatu vielä tässä kokouksessa. FI piti tarpeellisenä luoda yhteistyötä seuraaviin hankkeisiin, jotka ovat jo useamman kuin yhden jäsenvaltion kiinnostuksen kohteena: afrikkalainen sikarutto (Baltian maat), mikrobilääkeresistenssi, kampakyobakteeri (DK ja muut pohjoismaat, HU), riskien vertailu (SE, NL) ja elintarvikevalvonnan tutkimus (FI, UK). Ilmastonmuutokseen liittyvät hankkeet olivat myös monen huulilla. Esillä olivat myös elintarvikevälitteiset virukset, mykotoksiinit, akryyliamidi (UK), kuluttajien riskikäyttäytyminen (FR) ja globalisaatio (LT).

Viestintäryhmä ja viestintästrategia

SE:n Leif Busk oli osallistunut AF:n edustajana edelliseen AF:n viestintäryhmän kokoukseen. Hän piti osallistumisestaan hyödyllisenä, säännöllinen yhteinen kokoontuminen on tarpeen. Busk katsoi, että jäsenvaltiot tarvitsevat EFSA:lta tukea viestinnälleen. FI totesi, että EFSA:n oman viestinnän ja AF:n viestintäryhmän toimeksiantojen ero on syytä selvittää. EFSA:n Bernhard Url lupasi AF:n kesäkuun kokouksen linjausasiakirjan viestinnän rooleista. EFSA:n Shira Tabachnikoff esitteli puhelimitse viestintäryhmän kuulumiset ja kertoi myös hankkeesta, jossa vuonna 2016 on tarkoitus selvittää EU-tasolla kyselytutkimuksen avulla kansalaisten näkemyksiä eri riskeistä. Aihealueiksi on hahmoteltu mikrobilääkeresistenssiä, kasvinsuojeluaineita ja elintarvikkeiden täydentämistä. Hanke toivotettiin tervetulleeksi.

Suunnittelu

EFSA:n Alberto Spagnoli esitteli AF:n toiminnan arvioinnin johtopäätöksiä. Keskustelussa todettiin ehdotukset hyväksi, mutta varsin vaativiksi.

EFSA:n Jeffrey Moon kertoi ryhmän seuraavien kokousten aikataulun.

Asiakaspalautteet 2015

EFSA:n Lesley Koschel esitteli puhelimitse asiakaspalautteesta tehdyn yhteenvedon. Asiakkaaksi oli katsottu vain komissio, jonka virkamiehet olivat antaneet varsin huolellisen palautteen. Keskustelussa pohdittiin, ovatko myös jäsenmaat asiakkaita (kysymyksiä tulee kuitenkin varsin vähän) ja ovatko yritykset säädelyjen tuotteiden osalta asiakkaita (FI). Url selitti, että yritykset ovat hakijoita, eivät asiakkaita, mutta palautetta kerätään myös heiltä.

Kleiner selvitti perusteellisesti, mitä EFSA on tehnyt säädelyjen tuotteiden alueella asiakaspalvelun parantamiseksi. Kleinerin mukaan ohjeistusta on parannettu ja yhteistapaamisia on organisoitu hakijoiden kanssa. Yksittäisten hakijoiden tapaaminen ennen hakemuksen esittämistä on kuitenkin katsottu sopimattomaksi.

IARC:in näkemykset glyfosaatin syöpävaarallisuudesta

Url selvitti perusteellisesti EFSA:n mielipiteen valmistelua koskien glyfosaattia (Roundup). DE:n ensiarvioinnin pohjalta mielipidettä on valmistellut noin 100 asiantuntijaa (myös USA:n ympäristövirasto EPA) ja siitä on käyty myös julkinen kuuleminen. EPA:n pitkäaikaisen epidemiologisen jatkotyön odotetaan valmistuvan 2017. Euroopan parlamentissa on arvosteltu kansainvälisen syöpätutkimussäätiön ja EFSA:n arvioiden eroja. EFSA on pyrkinyt tapaamaan IARC:in päätöksentekijöitä erimielisyyksien syiden selvittämiseksi. Kleiner katsoi, että EFSA:n mielipiteessä epidemiologista aineistoa on tulkittu eri tavalla kuin IARC:n arviossa, erityisesti koskien genotoksisuutta nisäkäsmallissa ja sen tilastotieteellistä tulkintaa. Kleinerin mukaan IARC:n arvion perustana olevat annokset ovat realistisessa käyttötilanteessa

mahdottoman suuria. EFSA:n arviota varten oli käytettävissä 5 validia pitkän aikavälin epidemiologista tutkimusta. Eroja on myös siinä, että EFSA voi arvioida vain aktiivista substanssia, kun IARC perustaa arvionsa markkinoilla olevaan tuotteeseen (ja siitä saatuun epidemiologiseen aineistoon). EU:ssa markkinoilla olevat tuotteet hyväksytään jäsenvaltioiden prosesseissa. DE piti keskustelua poliittisena ja murehti tieteen roolin hämärtymistä.

Jäsenvaltioiden esille nostamia asioita

SE:n Leif Busk diskutoi IARC:n punaista lihaa koskevaa mielipidettä. Hän totesi, että siitä johtuvat riskinhallinnalliset toimet on jo otettu huomioon pohjoismaisissa ravitsemussuosituksissa.

BU:n Boiko Likov esitteli ajatustaan lumpy skin taudin riskinarviointiin itäisen Välimeren maiden kesken.

DE:n Reiner Wittkowski esitteli mikrobilääkeresistenssiin liittyvää datankeruun organisointia sekä tuloksia liittyen ESBL E. Coli bakteereiden esiintyvyyteen DE:ssä.

Seuraavat kokoukset vuonna 2016 ovat Parmassa 8.-9.3.2016, Utrechtissä 8.-9.6.2016, Bratislavassa 28.-29.9. ja uudelleen Parmassa 7.-8.12.